

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.002.03.2021

Pan
Stanisław Peczkajtis
Wójt Gminy Krzeszyce
ul. Skwierzyńska 16
66-435 Krzeszyce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/066 – Zabezpieczenie wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem ściekami komunalnymi pochodzącymi z obszarów nieskanalizowanych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Krzeszycach, ul. Skwierzyńska 16, 66-435 Krzeszyce (dalej: <i>Gmina</i> lub <i>Urząd</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Stanisław Peczkajtis – Wójt Gminy Krzeszyce (dalej: <i>Wójt</i>) od 1 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zapewnienie infrastruktury niezbędnej do odbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.2. Przygotowanie urzędu gminy do realizacji zadań związanych z odbieraniem i oczyszczaniem ścieków powstałych na terenach nieskanalizowanych.3. Działania podejmowane przez organy gminy w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz opróżniania tych zbiorników.4. Działania podejmowane przez organy gminy w celu egzekwowania przestrzegania obowiązku od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów powstałych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Dariusz Obierzyński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/14/2021 z 18 lutego 2021 r.

(akta kontroli str. 1-2, 3)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Gminie nie zapewniono skutecznego usuwania i oczyszczania ścieków z terenów nieskanalizowanych. W kontrolowanym okresie dostarczono do oczyszczalni ścieków przy pomocy taboru asenizacyjnego oraz oczyszczono w przydomowych oczyszczalniach ścieków łącznie 21.542,1 m³ ścieków w 2019 r. i 23.135,8 m³ w 2020 r. wytworzonych na terenach nieskanalizowanych, natomiast brak wiedzy o sposobie zagospodarowania pozostałych 15.199,1 m³ w 2019 r. i 22.238,6 m³ w 2020 r. ścieków (co stanowiło odpowiednio 19,6% i 25,7% wszystkich wytworzonych w Gminie i odpowiednio: 41,4% i 49% wytworzonych na terenach nieskanalizowanych), stwarza ryzyko nielegalnego wprowadzenia ich do środowiska w stanie nieoczyszczonym.

Gmina posiadała oczyszczalnię ścieków o możliwości oczyszczania ilości ścieków większej niż wytworzona na jej terenie, a zlokalizowana przy niej stacja zlewna tylko w części zapewniała możliwość odbioru wszystkich ścieków powstałych na terenach nieskanalizowanych. Stacja zlewna zapewniała możliwość odbioru zaledwie 60% w 2019 r. i 41% ścieków nieoczyszczonych w 2020 r. powstałych na terenach nieskanalizowanych.

W Gminie obowiązywał Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Krzeszyce, w którym określono minimalną częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych. Do czerwca 2021 r. w Gminie nie określono górnych stawek opłat za wywóz nieczystości ciekłych, co stanowiło naruszenie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach³. Przygotowanie Urzędu do zadań w zakresie gospodarki ściekowej nie zapewniło ich pełnej realizacji. Żadnej z komórek organizacyjnych Urzędu ani żadnemu z pracowników, nie zostały przypisane konkretne zadania w tym zakresie. Urząd nie posiadał narzędzia informatycznego (specjalistycznego programu) do obsługi gospodarki komunalnej w zakresie odpadów ciekłych. Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków prowadzona była w formie papierowej, bez możliwości przekazywania informacji w postaci elektronicznej, co stanowiło naruszenie art. 3 ust. 3 *u.c.p.g.*

Ewidencja ta była niekompletna i nie ujmowano w niej informacji, które pozwalały na kontrolę częstotliwości opróżniania przez właścicieli nieruchomości zbiorników bezodpływowych, co ograniczało możliwość wykorzystania jej w celu przewidzianym w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 *u.c.p.g.* Nie zawarto w niej m.in. informacji o posiadaniu przez właścicieli umowy o wywóz nieczystości lub informacji o częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, a w przypadku 2,8% nieruchomości nie ustalono nawet rodzaju zastosowanej w nich instalacji do usuwania ścieków.

Wójt, mimo obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 5a *u.c.p.g.*, nie kontrolował posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i wywóz nieczystości ciekłych ani dowodów uiszczenia opłat za te usługi. Nie wydawał również decyzji o zastępczych wywozach nieczystości z nieruchomości, których właściciele nie zawarli ww. umowy, do czego był zobowiązany na podstawie art. 6 ust. 6 *u.c.p.g.*

Nie podejmowano również działań w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku wyposażenia nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnych w instalację do gromadzenia nieczystości ciekłych (zbiornik bezodpływowy lub przydomowa oczyszczalnia ścieków) zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 888, ze zm., zwana dalej: *u.c.p.g.*

u.c.p.g., mimo iż Urząd dysponował wiedzą (na podstawie ankiet) o 26 nieruchomościach, które nie posiadały żadnej tego typu instalacji.

W *Gminie* określono wymagania jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług asenizacyjnych, jednak nie egzekwowano od wszystkich podmiotów posiadających zezwolenie składania kwartalnych sprawozdań wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi zawarto umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych lub umowy te uległy rozwiązaniu albo wygasły, ani nie naliczono kar za ich nieterminowe złożenie, a treść złożonych sprawozdań nie była weryfikowana.

Ponadto, w przekazanym do Głównego Urzędu Statystycznego sprawozdaniu M-06 (sprawozdanie o wodociągach i kanalizacji) za lata 2019-2020 podano nierzetelne dane dotyczące ilości ścieków odprowadzonych od gospodarstw domowych i indywidualnych gospodarstw rolnych.

NIK zauważa równocześnie, że *Gmina* podejmowała działania w celu poprawy jakości wody poprzez modernizację stacji uzdatniania wody, rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej, budowy przydomowych oczyszczalni ścieków czy modernizacji oczyszczalni ścieków. Ponadto na przełomie maja i czerwca 2021 r. podjęto działania w zakresie wykonania inwentaryzacji i sporządzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Gminna infrastruktura służąca do odbioru ścieków komunalnych

Opis stanu faktycznego

1.1. Zasięg i wykorzystanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie

Zadania własne samorządu w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych na terenie *Gminy* wykonywał utworzony z dniem 1 stycznia 2012 r. zakład budżetowy - Zakład Usług Komunalnych⁴ (dalej: ZUK), a bezpośredni nadzór nad zakładem sprawował Wójt. ZUK zajmował się również m.in. usuwaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych, w tym zarządzaniem i administrowaniem siecią wodociągową i kanalizacyjną, stacjami uzdatniania wody i oczyszczalnią ścieków. Do zadań ZUK przypisano zadania dotyczące kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz prowadzenia ewidencji tych zbiorników. *Gmina* zaopatrywana była w wodę czerpaną ze studni głębinowych (trzy w Krzeszycach i dwie w Rudnicy). Długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2019 r. oraz 2020 r. wynosiła 27 km. Ścieki z kanalizacji sanitarnej odprowadzane były do oczyszczalni ścieków obsługiwanej przez ZUK. W celu poprawy stanu systemu gospodarki ściekowej na terenie *Gminy* w latach 2020-2021 prowadzono remont - modernizację oczyszczalni ścieków w zakresie wymiany urządzeń, piaskowaniu i konserwacji powłok zbiorników oraz umożliwienia jednoczesnej pracy dwóch ciągów technologicznych, które zwiększą przepustowość oczyszczalni, co w konsekwencji zapewni pełną skuteczność i sprawność gminnej instalacji do oczyszczania ścieków. Ponadto zrealizowano zadania w zakresie budowy sieci wodno-kanalizacyjnej, przepompowni, a w 2018 r. wykonano przebudowę stacji uzdatniania wody oraz wybudowano mieszkańcom *Gminy* 67 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Liczba mieszkańców *Gminy* na koniec 2019 r. i 2020 r. wynosiła odpowiednio 4.715 osób i 4.668 osób, z tego osób, którzy nie posiadali dostępu do wodociągu było

⁴ Uchwała Rady Gminy w Krzeszycach Nr X/56/2011 z 16 listopada 2011 r.

2.775 i 2.773⁵. Wielkość zużycia wody w okresie kontrolowanym wynosiła odpowiednio 111.000 m³ w 2019 r. i 123.800 m³ w 2020 r. Łączna ilość powstałych na terenie *Gminy* ścieków odprowadzonych systemem kanalizacji do oczyszczalni ścieków wyniosła w 2019 r. - 40.958,78 m³, a w 2020 r. - 41.285,58 m³, natomiast dowieziona do oczyszczalni ścieków taborem asenizacyjnym to 7.118,5 m³ w 2019 r. i 7.364,25 m³ w 2020 r.

Różnica pomiędzy zużyciem wody, a łączną ilością ścieków odprowadzoną do oczyszczalni ścieków systemem kanalizacji i dowiezioną wozami asenizacyjnymi oraz oczyszczoną w przydomowych oczyszczalniach ścieków w latach 2019 i 2020⁶ wyniosła odpowiednio 15.199,1 m³ i 22.238,6 m³.

(akta kontroli str. 84, 87-103, 132-136, 175-181, 526-527, 533-533A, 583-589)

1.2. Zdolność absorpcji przez gminny system oczyszczania ścieków komunalnych ścieków wytworzonych na obszarach nieskanalizowanych

Na terenie *Gminy* działa jedna stacja zlewna przy oczyszczalni ścieków, której roczna przepustowość określona została na poziomie 105.120 m³. Oczyszczalnia jest w stanie przyjąć taborem asenizacyjnym i oczyścić rocznie 9.125 m³, co stanowiło 78-80,7% ścieków dowiezionych taborem asenizacyjnym. W chwili obecnej oczyszczalnia przyjmuje nieczystości ciekłe tylko od mieszkańców *Gminy*. Po modernizacji, która trwa, a planowany termin zakończenia określono na wrzesień 2021 r., będzie można przyjąć na oczyszczalnię ścieki dowożone w ilości ok. 17.000 m³ rocznie. Obecnie przepustowość oczyszczalni to ok. 288 m³/dobę, a po zakończeniu modernizacji przepustowość wzrośnie o 100% do 576 m³/dobę.

Zgodnie z projektem budowlanym i z operatem wodnoprawnym na wprowadzenie do środowiska oczyszczonych ścieków komunalnych pochodzących z gminnej oczyszczalni ścieków w Krzeszycach przyjęto, że dowóz ścieków na oczyszczalnię stanowić będzie ok. 14%-17% ogółu ścieków dopływających i będzie wynosić średnio 80 m³/d i nie przekroczy 100 m³/d.

(akta kontroli str. 87-92, 281-284, 447-468, 473-521, 533-533A)

Z oświadczenia Kierownika *ZUK* wynika m.in., że po zakończeniu modernizacji oczyszczalni ścieków, zakład wystąpi o opracowanie nowego operatu wodnoprawnego i uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego na odbiór ścieków z kanalizacji sanitarnej oraz dowozu nieczystości płynnych. Modernizacja pozwoli m.in. na przyjmowanie większej ilości nieczystości płynnych dowożonych do oczyszczalni.

(akta kontroli str. 640)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina posiadała na swoim terenie oczyszczalnię ścieków o możliwości oczyszczania ilości ścieków większą niż wytworzone na jej terenie nieczystości ciekłe. Przy oczyszczalni była zlokalizowana stacja zlewna, która jednak nie była w stanie przyjąć wszystkich ścieków powstałych na terenie *Gminy*. Podjęte działania w zakresie współfinansowania budowy przydomowych oczyszczalni ścieków i w zakresie realizacji projektu rozbudowy oczyszczalni ścieków, pozwolą poprawić

⁵ Według *ZUK*: 2.897 i 2.850

⁶ Obliczona na podstawie tabeli w zał. 6: Zużycie wody ogółem, pomniejszone o zużycie bezzwrotne = ilość ścieków powstałych w gminie (w. 5). Po odjęciu od tej pozycji ilości ścieków odbieranych przez sieć kanalizacyjną (w. 6) oraz dowiezionych do oczyszczalni wozami asenizacyjnymi (w. 7), a także oczyszczonych w przydomowych oczyszczalniach (w. 8) otrzymamy ilość ścieków, która w stanie nieoczyszczonym trafia do środowiska (w. 9).

skuteczność i sprawność gminnego systemu oczyszczalnia ścieków, a tym samym gminnych wskaźników ich oczyszczania.

OBSZAR

2. Przygotowanie urzędu do realizacji zadań związanych z usuwaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych wytworzonych na obszarach nieskanalizowanych

Opis stanu faktycznego

W Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Gminy Krzeszyce⁷ wpisano m.in., że:

- do zadań stanowiska ds. Środowiska i Gospodarki Wodnej należą sprawy związane z zaopatrzeniem w wodę, odprowadzaniem ścieków, przeciwdziałaniem zanieczyszczeniu środowiska a w zakresie ochrony środowiska sprawy dotyczące utrzymania porządku i czystości oraz wykonywania kontroli w tym zakresie (§ 25 regulaminu);

Ponadto w ramach ww. stanowiska do zadań należą sprawy związane z podejmowaniem działań zmierzających do pozyskiwania pozabudżetowych środków przeznaczonych na realizację gminnych inwestycji w zakresie ochrony środowiska i zaopatrzenia w wodę, nadzorowaniem ich wydatkowania, rozliczenia i współpraca w tym zakresie ze Skarbnikiem Gminy.

Ww. zadania zostały wpisane do zakresu czynności dla inspektora ds. ochrony środowiska i gospodarki wodnej⁸.

- do zadań referatu budżetowo-finansowego należy m.in. prowadzenie spraw związanych z gospodarką odpadami, a w szczególności: [a] prowadzenie całokształtu spraw związanych z funkcjonowaniem systemu odbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Krzeszyce wynikającego z przepisów ustawy o porządku i czystości w gminach, [b] prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawach z zakresu gospodarki odpadami, [c] stała aktualizacja bazy danych rejestru gminnego wszystkich właścicieli nieruchomości zamieszkałych objętych systemem gospodarki odpadami komunalnymi, [d] współpraca z organami administracji publicznej, organami ochrony środowiska oraz innymi w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, [e] planowanie i inicjowanie działań służących ochronie środowiska w zakresie gospodarki odpadami, [f] realizacja innych zadań i działań wynikających z przepisów prawa lub doraźnej potrzeby związanych z funkcjonowaniem systemu odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, [g] prowadzenie rejestru działalności regulowanej (§ 22 ust. 34 pkt 1, 2, 4, 7, 8, 9 i 10 regulaminu).

Kontrola wykazała, że zadania dotyczące m.in.:

- prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków,
- egzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia umowy o wywóz nieczystości ciekłych z gminną jednostką organizacyjną (lub z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie),
- wykonywania czynności związanych z organizacją tzw. zastępczego wywozu nieczystości,

⁷ Zarządzenia Wójta Gminy Krzeszyce nr 70/2015/ZW z 28 lipca 2015 r. i nr 77/2019/ZW z dnia 22 lipca 2019 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego.

⁸ Zgodnie z zakresem czynności inspektora ds. ochrony środowiska i gospodarki wodnej do jego zadań wpisano m.in., sprawy związane z zaopatrzeniem w wodę, odprowadzeniem ścieków, przeciwdziałaniem zanieczyszczeniu środowiska oraz podejmowanie działań zmierzających do pozyskiwania pozabudżetowych środków przeznaczonych na realizację gminnych inwestycji w zakresie ochrony środowiska i zaopatrzenia w wodę, ich rozliczanie i współpraca ze Skarbnikiem Gminy. Do zadań związanych z ochroną środowiska wpisano m.in. utrzymanie porządku i czystości oraz wykonywanie kontroli w tym zakresie.

- przyjmowania i weryfikowania przekazywanych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na wywóz nieczystości ciekłych sprawozdań o ilości zebranych ścieków oraz wykazów zawartych i rozwiązanych umów, nie były przypisane w ramach nadzoru do zakresu czynności pracownika i w konsekwencji nie były wykonywane, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 8-30, 31-34, 35, 129-130)

Ze statutu ZUK wynika m.in., że prowadzi on działalność w zakresie m.in.: [a] wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, w tym zarządzania i administrowania siecią wodociagową i kanalizacyjną, stacją uzdatniania wody i oczyszczalnią ścieków, [b] kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz prowadzenie tylko ewidencji tych zbiorników.

(akta kontroli str. 132-136)

Urząd nie posiadał specjalistycznego oprogramowania prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych umożliwiającego przekazywanie informacji w postaci elektronicznej w zakresie m.in. prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Z informacji uzyskanych z ZUK wynika m.in., że zakład korzysta z oprogramowania do rozliczenia i wystawiania faktur za pobór wody i odprowadzenie ścieków, które można, według właściciela oprogramowania, rozbudować o bazę adresową zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz będzie można drukować ewidencje wraz z ilościami wywiezionych ścieków.

W okresie kontrolowanym pracownicy realizujący zadania związane z gospodarką ściekową nie uczestniczyli w szkoleniach, a w zakresie realizacji zadań związanych z usuwaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych nie wpływały skargi na działania Urzędu lub zaniechanie działań Urzędu w zakresie kontrolowanych zadań.

(akta kontroli str. 131, 165, 166, 281-284)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprzypisaniu do zakresu czynności pracownika i w konsekwencji nie wykonywaniu przez pracowników konkretnych zadań dotyczących gospodarki ściekowej, tj. m.in. spraw:

- egzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia umowy o wywóz nieczystości ciekłych z gminną jednostką organizacyjną (lub z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie),
- wykonywania czynności związanych z organizacją tzw. zastępczego wywozu nieczystości,
- przyjmowania i weryfikowania przekazywanych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na wywóz nieczystości ciekłych sprawozdań o ilości zebranych ścieków oraz wykazów zawartych i rozwiązanych umów, co było w ocenie NIK działaniem nierzetelnym.

Jak wynika z ustaleń kontroli opisanych w pkt. 3 i 4 niniejszego wystąpienia, brak przypisania tych zadań mógł mieć wpływ na zaniechanie egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązków kontrolnych oraz wykonywania czynności związanych z organizacją tzw. zastępczego wywozu nieczystości.

Zadania dotyczące m.in.: prowadzenia tylko ewidencji zbiorników bezodpływowych przypisano ZUK.

Zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r.)⁹, struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań jednostki, a zakres zadań poszczególnych komórek powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika w sposób jednoznaczny i oczywisty, ponieważ zbyt ogólne ich sformułowanie sprzyja powstaniu luk kompetencyjnych, których konsekwencją jest faktyczne zaniechanie wykonywanych części zadań.

(akta kontroli str. 8-30, 31-33, 129-130, 132-136, 646-653)

Z wyjaśnień *Wójta* wynika m.in., że na terenie Gminy Krzeszyce prowadzeniem i weryfikacją ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Krzeszycach, w oparciu o ogólne zapisy statutowe.

Natomiast zadania w zakresie: - egzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia umowy o wywóz nieczystości ciekłych z gminną jednostką organizacyjną (lub z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie), - wykonywania czynności związanych z organizacją tzw. zastępczego wywozu nieczystości, w oparciu o ogólne zapisy statutowe, realizuje ZUK.

Przyjmowaniem i weryfikowaniem przekazywanych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia na wywóz nieczystości ciekłych sprawozdań kwartalnych zajmuje się Urząd Gminy Krzeszyce.

Ponadto *Wójt* wyjaśnił, że *mając na uwadze dość ogólny charakter zapisów statutu Zakładu Usług Komunalnych w Krzeszycach oraz zakresów obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności pracowników, Wójt Gminy Krzeszyce zobowiązuje się do przedłożenia Radzie Gminy Krzeszyce projektu statutu który w sposób przejrzysty i jednoznaczny wskaże na obowiązki Zakładu Usług Komunalnych w tym zakresie, tak by zapisy te nie budziły wątpliwości co do osób odpowiedzialnych za poszczególne czynności. Dokonamy również przeglądu zakresów czynności pracowników Urzędu Gminy.*

(akta kontroli str. 528-532)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK negatywnie ocenia przygotowanie *Urzędu* do realizacji zadań związanych z usuwaniem i oczyszczaniem ścieków na obszarach nieskanalizowanych. Nie wszystkie zadania związane z gospodarką ściekową były wykonywane, brak było szkoleń dotyczących realizacji zadań związanych z gospodarką ściekową. Ocenę tę uzasadniają również nieprawidłowości szczegółowo omówione w kolejnych obszarach niniejszego wystąpienia, a dotyczące niepełnej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, braku rzetelnej weryfikacji sprawozdań przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych oraz braku kontroli wykonywania obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, które świadczą o niezapewnieniu realizacji zadań gminy wynikających z *u.c.p.g.*

⁹ Dz. Urz. MF Nr 15, poz. 84. Standardy: 3 .Struktura organizacyjna i 4. Delegowanie uprawnień w części II A. Środowisko wewnętrzne.

3. Egzekwowanie obowiązków właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji

3.1. Uregulowanie zasad prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą w *Gminie* obowiązywały dwa regulaminy utrzymania czystości i porządku z 10 grudnia 2012 r.¹⁰ oraz z 3 czerwca 2020 r.¹¹ Oba regulaminy przed ich uchwaleniem zgodnie z art. 4 ust. 1 *u.c.p.g.*, zostały pozytywnie zaopiniowane przez właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego¹².

Z §13, §14, §15 i §16 obowiązujących regulaminów utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Krzeszyce¹³ wynika m.in., że właściciel nieruchomości wyposażonej w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych zobowiązany jest do jego opróżniania nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy, bez dopuszczenia do przepełnienia. Właściciele nieruchomości są zobowiązani do udokumentowania i przedstawienia organom kontrolującym, korzystanie z usług podmiotu uprawnionego w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych.

Opróżnianie z osadów ściekowych osadników oczyszczalni przydomowych musi się odbywać zgodnie z ich instrukcją eksploatacji, jednak nie rzadziej niż raz na rok.

Zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków muszą być eksploatowane zgodnie z ich przeznaczeniem oraz z zachowaniem zasad bezpieczeństwa.

Regulaminy nie uwzględniały

- wymogu szczelności zbiorników bezodpływowych lub odniesienie do wymagań technicznych wobec tego typu urządzeń¹⁴,
- powiązania minimalnej częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych z ilością zużytej wody i pojemnością zbiornika, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 36-45, 46, 47-50A, 129-130, 170)

Rada Gminy nie wprowadziła uregulowań, w drodze uchwały, w zakresie górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za odbiór i wywóz nieczystości ciekłych w latach 2019-2021 i w okresach wcześniejszych, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W okresie objętym kontrolą *Wójt* nie przedkładał Radzie Gminy projektów uchwał w tym zakresie.

(akta kontroli str. 170)

W sprawozdaniu M-06 za rok 2019 r. podano dane niezgodne ze stanem faktycznym: wykazano odpowiednio 50,5 tys. m³ ścieków odprowadzonych od gospodarstw domowych i indywidualnych gospodarstw rolnych, podczas gdy

¹⁰ Uchwała nr XX/113/2012 Rady Gminy Krzeszyce z 10 grudnia 2012 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Krzeszyce oraz zmiana wprowadzona Uchwałą nr XXII/137/2013 Rady Gminy Krzeszyce z 12 marca 2013 r. Regulamin zaczął obowiązywać po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego.

¹¹ Uchwała nr XVIII/83/2020 Rady Gminy Krzeszyce z 3 czerwca 2020 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Krzeszyce. Regulamin obowiązuje do 1 lipca 2020 r.

¹² Opinie z dnia 4 grudnia 2012 r. oraz 29 maja 2020 r.

¹³ Uchwała nr XVIII/83/2020 Rady Gminy Krzeszyce z dnia 3 czerwca 2020 r. oraz Uchwała nr XXII/137/2013 Rady Gminy Krzeszyce z 12 marca 2013 r.

¹⁴ § 35 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie - Dz. U. z 2019 r. poz. 1065, ze zm.

zgodnie z prowadzoną ewidencją ilość ta wynosiła 37,4 tys. m³, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 93-103, 522-524)

3.2. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków

Opis stanu faktycznego

Urząd oraz ZUK prowadzili ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w formie papierowej na podstawie ankiet (spisu z natury) zebranych w 2009 r. od właścicieli nieruchomości z terenu *Gminy*. Brak było możliwości przekazywania informacji w postaci elektronicznej, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W *Gminie* przyjęto wzór ankiety o posiadanym zbiorniku na nieczystości płynne/szambie. Ankieta zawierała dane w zakresie adresu posesji, pojemności (znanej lub szacowanej) zbiornika, konstrukcji (żelbet/beton/inna) szczelności (tak/nie), nr działki. Ankieta w założeniu miała być wypełniana przy udziale właściciela posesji/nieruchomości.

Wg ewidencji, w 2019 r. na terenie *Gminy* posadowionych było 681 zbiorników bezodpływowych, a w 2020 r. 689. Liczba przydomowych oczyszczalni, wg ewidencji wynosiła 107 w 2019 r. i 117 w 2020 r. Ewidencja nie obejmowała wszystkich nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji oraz informacji o pojemności zbiornika i częstotliwości opróżniania zbiorników, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Z zapisów statutu wynika m.in., że ZUK prowadzi tylko ewidencję zbiorników bezodpływowych, bez ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków.

Z informacji otrzymane od p.o. Kierownika ZUK wynika m.in., że oprogramowanie, które używa ZUK służy do rozliczenia i wystawiania faktur za pobór wody i odprowadzanie ścieków. ZUK na własne potrzeby prowadzi jedną łączną papierową ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Ponadto p.o. Kierownik ZUK poinformował m.in., że zakład otrzymał zapewnienie od właściciela oprogramowania o możliwości rozbudowania bazy danych adresowych o wymagane prawem elementy ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str. 132-136, 156-160, 167-169, 182-186, 281-284, 533-533A)

3.3. Egzekwowanie wykonywania obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe

Z danych *Gminy* wynikało, że 67¹⁵ z 924 czyli 7,3% właścicieli nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej w kontrolowanym okresie miało zawarte umowy z podmiotem posiadającym zezwolenie na wywóz nieczystości ciekłych¹⁶. Zgodnie z umową z posiadaczem przydomowej oczyszczalni ścieków¹⁷ wywóz osadu będzie następował raz w roku w latach 2019-2024 na podstawie rocznego harmonogramu wywozu, a należność za świadczone usługi ustalono w wysokości 80 zł netto plus 8% podatek VAT za transport nieczystości i 20,97 zł netto za 1 m³ plus 8% podatek VAT. Na mocy zawartego porozumienia pomiędzy *Gminą*, a ZUK obsługę przydomowych oczyszczalni ścieków przypisano do zadań i realizacji zakładowi budżetowemu.

W przypadku nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe zarówno *Gmina* jak i ZUK nie posiadali umów w zakresie ich opróżniania jak i nie mieli

¹⁵ Gmina w 2018 r. wybudowała mieszkańcom przydomowe oczyszczalnie ścieków.

¹⁶ Tylko właściciele przydomowych oczyszczalni ścieków dofinansowanych przez Gminę.

¹⁷ Zadanie realizowane w 2018 r.

informacji o podpisanych umowach w tym zakresie. *Urząd* jak i ZUK nie prowadzili w latach 2019-2020 kontroli w celu wyegzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku zawarcia umowy, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Rada Gminy Krzeszyc nie określiła¹⁸ w drodze uchwały, uregulowań dotyczących górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, podczas gdy obowiązek w tym zakresie wynika z art. 6 ust. 2 dalej *u.c.p.g.*, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W okresie objętym kontrolą *Wójt* nie organizował zastępczych wywozów w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli stosownych umów (art. 6 ust. 6. *u.c.p.g.*), a także nie wydał żadnej decyzji na podstawie art. 6 ust. 7 *u.c.p.g.* w sprawie tzw. zastępczego wywozu nieczystości ciekłych, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Ponadto kontrola wykazała, że wóz asenizacyjny będący w dyspozycji ZUK od momentu zakupu był niezarejestrowany i nie posiadał wymaganych badań technicznych, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Nie podejmowano działań w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku wyposażenia nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnych w instalację do gromadzenia nieczystości ciekłych zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 *u.c.p.g.*, mimo iż *Urząd* dysponował wiedzą (na podstawie ankiet) o co najmniej 26 nieruchomościach, które nie posiadały żadnej tego typu instalacji, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 182-186, 438-444, 526-527, 533-533A, 541-552)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. *Gmina*, mimo obowiązku prowadzenia od 1 stycznia 2020 r. ewidencji w formie umożliwiającej przekazywanie informacji w postaci elektronicznej (art. 3 ust. 3 *u.c.p.g.*), prowadziła ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni w formie papierowej z podziałem na poszczególne miejscowości.

Z wyjaśnień *Wójta* wynika m.in., że do tej pory ze względu na ograniczone środki budżetowe *Gmina* nie była w stanie sfinansować tego typu wydatku. Aktualnie funkcjonuje ewidencja w wersji papierowej. *Gmina* w dniu 18 maja 2021 r. podjęła rozmowy telefoniczne w celu rozeznania rynku wśród podmiotów oferujących dostęp do elektronicznej ewidencji w celu rozbudowy bazy danych adresowych o wymagane prawem elementy ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Tego typu rozmowy przeprowadził również p.o. kierownik Zakładu Usług Komunalnych i otrzymał potwierdzenie od właściciela posiadanego już oprogramowania o możliwości rozbudowania bazy danych.

(akta kontroli str. 156-160, 528-532, 646-653)

Wójt w dniu 28 maja 2021 r. zatwierdził zapytanie ofertowe w zakresie *Wykonania inwentaryzacji i sporządzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Krzeszyc*, zgodnie z którym termin zakończenia zadania określono do dnia 30 września 2021 r. Pismem z dnia 22 czerwca 2021 r. *Wójt* poinformował podmiot o wyborze oferty i zaprosił do podpisania umowy w terminie do 9 lipca 2021 r.

¹⁸ Do 17 czerwca 2021 r.

(akta kontroli str. 594-604A, 635)

2. Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków była niekompletna. W ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków nie ujęto informacji o częstotliwości opróżniania zbiorników ani informacji o ich pojemności, które są informacjami niezbędnymi do realizowania celu jej prowadzenia, określonego w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 *u.c.p.g.*, tj. kontroli częstotliwości ich opróżniania.

Przyjęto w *Gminie* wzór ankiety o posiadanym zbiorniku na nieczystości płynne/szambie, która zawierała informacje w zakresie adresu posesji, pojemności (znanej lub szacowanej) zbiornika, konstrukcji (żelbet/beton/inna) szczelności (tak/nie), nr działki. Ankieta w założeniu miała być wypełniona przy udziale strony, tj. właściciela posesji/nieruchomości.

Analiza rzetelności danych wynikających z ankiet dotyczących zbiorników na nieczystości płynne wykazała, że na 689 nieruchomości na koniec 2020 r.:

- w 26 (3,8%) przypadkach brak było zbiornika,
- w 26 (3,8%) przypadkach brak było danych, co do pojemności zbiornika,
- w 6 (0,9%) przypadkach brak było danych, co do szczelności zbiornika, a w dwóch przypadkach zbiornik był nieszczelny,
- w 147 (21,3%) przypadkach brak było udziału strony (właściciela nieruchomości) podczas sporządzania ankiety,
- w 34 (4,9%) przypadkach brak było w ankiecie jakichkolwiek danych o zbiorniku bezodpływowym.

Wójt wyjaśnił, że *Gmina* nie określiła wymogu szczelności zbiorników bezodpływowych w aktualnie obowiązującym regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie *Gminy Krzeszyce* ponieważ przyjęła za fakt, że zbiorniki powinny spełniać wymogi i warunki zgodne z normami technicznymi jakie stawia się wobec tego typu produktów w budownictwie.

(akta kontroli str. 156-160, 167-169, 182-186, 528-532, 646-653)

3. W *Gminie* brak było wprowadzonych w drodze uchwały uregulowań dotyczących górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, co stanowiło naruszenie przepisu art. 6 ust. 2 *u.c.p.g.*

Brak określenia ww. stawek uniemożliwił wydawanie decyzji w sprawie tzw. zastępczych wywozów nieczystości ciekłych, o których mowa w art. 6 ust. 7 *u.c.p.g.* Zgodnie z art. 6 ust. 11 *u.c.p.g.* opłaty za zastępcze opróżnianie zbiorników stanowią dochód *Gminy*.

Uwzględniając szacunkową ilość ścieków nieoczyszczonych, która znalazła się poza gminnym systemem gospodarki ściekowej (15.199,1 m³ w 2019 r. i 22.238,6 m³ w 2020 r.), w związku z niewydawaniem decyzji o zastępczym wywozie, szacunkowa wysokość nienaliczonych z tego tytułu opłat, tylko przy zastosowaniu uchwalonej w *Gminie* stawce za ścieki dowożone ze zbiorników bezodpływowych od nieczystości ciekłych osób fizycznych netto 9,13 zł za wywóz 1 m³ w 2019 r. i 9,42 zł netto w 2020 r., mogłyby wynieść w 2019 r. 138,8 tys. zł (149,9 tys. zł brutto), zaś w 2020 r. - 209,5 tys. zł (226,2 tys. zł brutto).

(akta kontroli str. 170, 533-533A, 551-552, 646-653)

Wójt wyjaśnił, że stawka opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych została określona przez zarządzenie p.o. kierownika Zakładu Usług Komunalnych. *Gmina* założyła że jedna stawka jest tożsama z maksymalną stawką, nie jest ona uzależniona od ilości przewożonych ścieków i kilometrów.

Mając na uwadze obowiązek wynikający z art. 6 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku gminy Wójt przedłoży Radzie Gminy projekt uchwały w zakresie uregulowań dotyczących górnych stawek opłat.

(akta kontroli str. 170, 187-188, 528-532)

W trakcie kontroli NIK, Rada Gminy w dniu 18 czerwca 2021 r. przyjęła uchwałę odnośnie górnej stawki opłaty za odbiór i wywóz nieczystości ciekłych¹⁹, która aktualnie wynosi 60 zł brutto za 1 m³, a uwzględniając szacunkową ilość ścieków nieoczyszczonych, która znalazła się poza gminnym systemem gospodarki ściekowej (15.199,1 m³ w 2019 r. i 22.238,6 m³ w 2020 r.) opłata mogłaby wynieść, (gdyby uchwalono ją wcześniej) w 2019 r.- 911,9 tys. zł, zaś w 2020 r. - 1.334,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 533-533A, 617-618)

4. Mimo, że *Urząd* dysponował wiedzą (na podstawie ankiet²⁰) o 26 nieruchomościach, które nie posiadały żadnej instalacji do gromadzenia nieczystości ciekłych, Wójt nie podejmował działań nadzorczych w celu egzekwowania od właścicieli ww. nieruchomości obowiązku określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 *u.c.p.g.*, tj. wyposażenia nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnych w taką instalację, co stanowiło naruszenie przepisu art. 5 ust. 6 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 156-160, 169, 182-186, 646-653)

Wójt wyjaśnił: *Nie miałem wiedzy w tym temacie. Przy zaplanowanym do września 2021 r. zadaniu odnośnie inwentaryzacji i sporządzeniu wymaganej przepisami ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków zweryfikowany zostanie w terenie obowiązek posiadania zbiornika lub przydomowej oczyszczalni ścieków. W przypadku braku instalacji podejmowane będą działania w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 605-606)

5. W przekazanym do Głównego Urzędu Statystycznego sprawozdaniu M-06 za rok 2019 r. podano dane niezgodne ze stanem faktycznym. Wykazano w nim 50,5 tys. m³ ścieków odprowadzonych od gospodarstw domowych i indywidualnych gospodarstw rolnych, podczas gdy wg prowadzonej ewidencji ilość ta wynosiła 37,4 tys. m³.

Obowiązek przekazywania corocznie sprawozdań M-06 (Sprawozdanie o wodociągach i kanalizacji), w tym m.in. danych o ilości odprowadzonych ścieków, wynika z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej²¹.

(akta kontroli str. 93-103, 269-278, 522-524, 646-653)

Z informacji uzyskanych od p.o. Kierownika ZUK wynika, że w sprawozdaniu za 2019 r. wpisano nieprawidłowe dane.

Wójt wyjaśnił, że *zadania zostały scedowane na ZUK. Nie wiedziałem, że dane w sprawozdaniach są niezgodne ze stanem faktycznym. Zobowiążę kierownika ZUK do sporządzania sprawozdań, w których dane będą rzetelne.*

(akta kontroli str. 522-524, 605-606)

6. W *Gminie* nie egzekwowano od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 1 *u.c.p.g.*, tj. udokumentowania w formie umowy korzystania z usług wykonywanych przez gminną jednostkę

¹⁹ Górna stawka opłaty została określona w uchwale nr XXVIII/138/2021 Rady Gminy Krzeszyce z 18 czerwca 2021 r. w sprawie określenia wysokości górnej stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługę polegającą na wywozie nieczystości ciekłych na terenie Gminy Krzeszyce.

²⁰ Ankieta – spis z natury - zbiorniki na nieczystości płynne/szamba.

²¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 443, ze zm.

organizacyjna lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Wg ewidencji, umowę na usługę wywozu osadu z przydomowych oczyszczalni ścieków posiada jedynie 7,3% właścicieli nieruchomości w nie wyposażonych.

W 2019 r. i 2020 r. ZUK nie prowadził na podstawie upoważnienia Wójta Gminy kontroli, o których mowa w art. 6 ust. 5a *u.c.p.g.*, a jedynie przeglądy zbiorników²² na nieczystości ciekłe w zakresie pojemności zbiornika (ilości odebranych ścieków), ilości komór czy rodzaju i średnicy przyłącza kanalizacyjnego do budynku. W 2019 r. przeglądem objęto 19 nieruchomości (zbiorników), a w 2020 r. 15 nieruchomości (zbiorników), co stanowiło 2% i 1,7% ogółu (czyli 924 i 909) niepodłączonych nieruchomości do sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli str. 302-436, 526-527, 533, 542-548, 646-653)

Wójt wyjaśnił, że działając w oparciu o uchwałę (...) w sprawie utworzenia samorządowego zakładu budżetowego - Zakład Usług Komunalnych w Krzeszycach, którego przedmiotem działalności jest realizacja zadań gminy z zakresu wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizację, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, w tym między innymi kontrola częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz prowadzenie ewidencji tych zbiorników, powierzył ich realizację p.o. kierownikowi zakładu budżetowego. Mając na uwadze fakt, że w drodze wyjaśnień p.o. kierownika Zakładu Usług Komunalnych w Krzeszycach w celu wypełnienia tego obowiązku pozyskano od właścicieli nieruchomości wnioski na odbiór ścieków, a w wyniku ich przyjęcia i realizacji doszło do zawarcia między stronami umowy, niestety w formie ustnej. Wójt zlecił już p.o. kierownikowi Zakładu Usług Komunalnych zawarcie umów z właścicielami nieruchomości w formie umowy na piśmie.

I dalej Wójt stwierdził, że ze złożonych przez p.o. kierownika Zakładu Usług Komunalnych wyjaśnień wynika, że wobec właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe poza czynnościami technicznymi, czynności kontrolne nie były wykonywane, o czym dowiedziałem się obecnie i dlatego nakazałem ich realizację. Mając powyższe na uwadze zamierzam wzmocnić nadzór z urzędu nad zakładem i zadaniami tam wykonywanymi.

(akta kontroli str. 553-555A)

7. Na terenie Gminy ZUK odbierał nieczystości płynne od właścicieli nieruchomości i transportował je do punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków przy pomocy wozu asenizacyjnego²³, który to wóz zgodnie z informacją uzyskaną od producenta był sprzętem rolniczym wykorzystywanym w gospodarstwie rolnym. W przypadku wozu/przyczepy asenizacyjnej służącego do opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych po drogach publicznych na terenie Gminy Krzeszyce poruszał się on bez rejestracji i okresowych badań technicznych, podczas gdy obowiązek w tym zakresie wynika z art. 71 i art. 81 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym²⁴.

Ponadto wóz asenizacyjny nie miał obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej (OC), podczas gdy obowiązek w tym zakresie wynika z art. 23 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych,

²² Protokoły z przeglądu zbiornika podpisane były jednoosobowo przez pracownika ZUK. Przeglądy nie obejmowały elementów mogących powodować zagrożenie dla bezpieczeństwa konstrukcji obiektu oraz ochrony środowiska (ścian, dna zbiornika czy przewodu odpowietrzającego zbiornik). Brak było zaleceń i wniosków z przeglądu. Brak było upoważnień Wójta Gminy

²³ Wóz asenizacyjny, typ MPR-1/8000 o nr seryjnym 0294, do którego sprzedawca wystawił Deklarację zgodności WE, zgodnie z którą wóz spełnia m.in. postanowienia i zasadnicze wymagania odnośnie wozów asenizacyjnych, a także warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia.

²⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 450, ze zm.

Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych²⁵.

(akta kontroli str. 283-284, 438-444, 568-578, 646-653)

Z informacji uzyskanych od producenta wozu asenizacyjnego wynika m.in., że sprzedany przez niech wóz asenizacyjny (MPR-1/800 o numerze seryjnym 0294 z 2015 r.) to sprzęt rolniczy wykorzystywany w gospodarstwie rolnym do wywożenia nieczystości.

W trakcie kontroli ustalono, że ciągnik rolniczy ZETOR oraz wóz asenizacyjny faktycznie służą do świadczenia usług opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych²⁶ po drogach publicznych na terenie Gminy Krzeszyce.

Z informacji udzielonej przez Naczelnika Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Sulęcinie wynika m.in., że obowiązek dotyczący rejestrowania przyczep asenizacyjnych wynika z art. 71 ust. 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym, zgodnie z którym pojazd niewymieniony w ust. 1 przyczepa motocyklowa oraz przyczepa specjalna przeznaczona do ciągnięcia przez ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny jest dopuszczony do ruchu, jeżeli odpowiada warunkom określonym w art. 66. Pojazd asenizacyjny nie jest pojazdem specjalnym w rozumieniu art. 2 pkt 36 ww. ustawy, gdyż jego funkcją jest transport nieczystości, a co za tym idzie nie można jej również nazwać przyczepą specjalną. Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że przyczepa asenizacyjna w rozumieniu ww. ustawy jest przyczepą i podlega obowiązkowi rejestracji.

Z informacji Starosty Sulęcińskiego wynika m.in., że zgodnie z zapisem art. 71 ust. 1 ustawy Prawo o ruchu drogowym dokumentem stwierdzającym dopuszczenie do ruchu pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, pojazdu wolnobieżnego wchodzącego w skład kolejki turystycznej, motoroweru lub przyczepy jest dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe. Na podstawie art. 72 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy, rejestracji pojazdów dokonuje się m. in. na podstawie świadectwa zgodności WE albo świadectwa zgodności wraz z oświadczeniem zawierającym dane i informacje o pojeździe niezbędne do rejestracji i ewidencji pojazdu, dopuszczenia jednostkowego pojazdu, decyzji o uznaniu dopuszczenia jednostkowego pojazdu albo świadectwa dopuszczenia indywidualnego WE pojazdu. Kluczową w omawianej sprawie jest informacja o zaklasyfikowaniu pojazdu do odpowiedniego rodzaju, a także do odpowiedniego podrodzaju i przeznaczenia, jeśli danego pojazdu to dotyczy. Klasyfikacja pojazdów została określona w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 27 września 2003 r. w sprawie szczegółowych czynności organów w sprawach związanych z dopuszczeniem pojazdu do ruchu oraz wzorów dokumentów w tych sprawach. Zgodnie z tabelą nr 1, 2, 3 ww. załącznika przyczepa z zamontowanym zbiornikiem do przewozu nieczystości płynnych mogłaby zostać sklasyfikowana jako: [1] Przyczepa ciężarowa

²⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 854, ze zm.

²⁶ W 2001 roku zmieniły się przepisy i przyczepy ciężarowe - rolnicze, podrodzaj: zbiornik, przeznaczenie: asenizacyjna, podlegają rejestracji. Zbiornik wozu asenizacyjnego podlega pod Transportowy Dozór Techniczny, jeśli w zbiorniku zostaje przekroczone określone w przepisach ciśnienie lub podciśnienie. Klasyfikacja jest dokumentem źródłowym do ustalenia rodzaju i przeznaczenia pojazdu w przypadku, gdy nie jest to możliwe na podstawie przedstawionych do rejestracji pojazdów dokumentów lub gdy zastosowano w nich inną klasyfikację lub inne nazewnictwo [4]. Klasyfikację tą stanowi załącznik numer 4 tegoż rozporządzenia. W tabeli numer 1 ustawodawca wyraźnie określa rodzaje i podrodzaje pojazdów. Jak w piśmie jest stwierdzone jest to rodzaj pojazdu - przyczepa. Według klasyfikacji może to być przyczepa ciężarowa, rolnicza bądź specjalna. W dalszej kolejności przy rodzaju przyczepy ciężarowej jak i rolniczej występuje podgrupa - pojemnik [5], gdzie przy przeznaczeniu pojazdu ze względu na specjalizację, z wyjątkiem pojazdów specjalnych ów pojemnik występuje z przeznaczeniem asenizacyjnym. Ustawodawca wskazuje wyraźnie określenie, „z wyjątkiem pojazdów specjalnych” tak więc przyczepy asenizacyjnej nie można zaliczyć do grupy pojazdów specjalnych, gdyż przeznaczenie tej grupy pojazdów określa wyraźnie tabela numer 3 rozporządzenia, a co za tym idzie nie można jej również nazwać przyczepą specjalną. Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że przyczepa asenizacyjna w rozumieniu ustawy „Prawo o ruchu drogowym” jest przyczepą i podlega obowiązkowi rejestracji.

- podrodzaj pojemnik - przeznaczenie asenizacyjny, [2] Przyczepa ciężarowa rolnicza - podrodzaj pojemnik - przeznaczenie asenizacyjny.

Pojazdy wymienione w pkt 1 i 2 powinny podlegać rejestracji i okresowym badaniom technicznym na podstawie odpowiednio art. 71 ust. 1 oraz art. 81 ust. 1 ustawy, o ile spełniają wymagania określone w art. 72 ust. 1 ustawy.

Z informacji p.o. Kierownika ZUK wynika m.in., że wóz asenizacyjny nie posiada ubezpieczenia OC, ponieważ nie jest zarejestrowany.

Wójt wyjaśnił m.in., że na moment zakupu pojazdu asenizacyjnego spełniał on wymagane na tamten czas rozporządzenia i dyrektywy (deklaracje zgodności WE). Dodatkowo producent oświadczył, że niniejszy wóz asenizacyjny nie podlega rejestracji i nie posiada świadectwa homologacji. W mojej ocenie na moment zakupu p.o. kierownik działał zgodnie z obowiązującymi przepisami i w dobrej wierze nabył wóz asenizacyjny. Według informacji od producenta dopiero od 2017 r. wprowadził on homologację na wozy asenizacyjne tego typu, wyprodukowane po 2017 r.

W zakresie obowiązkowego ubezpieczenia OC, Wójt wyjaśnił, że istnieją zarówno homologowane jak i niehomologowane wozy asenizacyjne, które w tym przypadku nie podlegają rejestracji i ubezpieczeniu OC. W przypadku kolizji wozu asenizacyjnego w trakcie przewozu nieczystości płynnych ubezpieczenie pokrywa polisa ciągnika, który posiada polisę ubezpieczeniową OC.

(akta kontroli str. 565-578A, 590-591, 592-593, 609-610, 611-612, 619-620, 629-634)

Ww. wyjaśnienia Wójta są sprzeczne z otrzymaną informacją od towarzystwa ubezpieczeniowego, w którym ubezpieczony jest od odpowiedzialności cywilnej (OC) ciągnik rolniczy do którego podczepiony jest wóz asenizacyjny. Z pisma wynika m.in., że zakresem ubezpieczenia objęty jest wyłącznie ciągnik rolniczy ZETOR, a umowa nie obejmuje zakresem ochrony innych pojazdów.

(akta kontroli str. 636-639)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia negatywnie egzekwowanie przez *Gminę* obowiązków właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji sanitarnej. Prowadzona w *Urzędzie* ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków była niekompletna, zawierała m.in. niepełne informacje, co do posiadania zbiornika bezodpływowego, jego pojemności, a zakres gromadzonych w niej danych - w tym na podstawie sporządzonych jednostronnie ankiet bez udziału właściciela nieruchomości - nie pozwalał na sprawowanie rzetelnego nadzoru nad realizacją obowiązków właścicieli nieruchomości. *Gmina* nie kontrolowała również obowiązków dotyczących opróżniania zbiorników bezodpływowych w sposób zgodny z przepisami *u.c.p.g.* Nie organizowała także zastępczych wywozów nieczystości w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli stosownych umów z przedsiębiorcami posiadającymi zezwolenie na świadczenie tego typu usług.

4. Egzekwowanie przestrzegania obowiązków od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

4.1. Egzekwowanie przestrzegania obowiązków wynikających z przepisów i warunków udzielonego zezwolenia od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych

Rada Gminy w 2011 r. uchwaliła²⁷ wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia. W uchwale określono m.in. obowiązek posiadania odpowiedniego specjalistycznego sprzętu i pojazdu, udokumentowania sposobu przeprowadzenia i możliwości dotrzymania ustalonej częstotliwości dezynfekcji pojazdów asenizacyjnych, które winny spełniać dodatkowo wymagania techniczne określone w aktualnych przepisach oraz prowadzenia ewidencji odbieranych nieczystości ciekłych.

W *Urzędzie* prowadzono w formie elektronicznej (plik WORD) ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie działalności polegającej na odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

W okresie objętym kontrolą trzech przedsiębiorców posiadało aktualne zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych²⁸. Jeden z przedsiębiorców nie odbierał nieczystości ciekłych (złożył sprawozdania kwartalne zerowe) z terenu *Gminy*, a dwóch odbierało nieczystości płynne w ilości odpowiednio 2 m³ w 2019 r. i 6 m³ w 2020 r. oraz 94 m³ w 2019 r. i 56 m³ w 2020 r., które przekazano w całości do stacji zlewnej w Wędrzynie i Witnicy.

Na terenie *Gminy* działalność w zakresie opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych prowadził ZUK oraz dwóch przedsiębiorców.

Badanie terminowości i kompletności 32 sprawozdań składanych przez przedsiębiorców w 2019 i 2020 roku wykazało, że:

- a) w przypadku jednego sprawozdania - złożone zostało po terminie, a opóźnienie wyniosło 5 dni,
- b) w przypadku ośmiu sprawozdań brak było daty wpływu (wszystkie sprawozdania ZUK),
- c) w 10 przypadkach brak było wykazu (w ośmiu przypadkach ZUK i w dwóch przypadkach przedsiębiorcą z Sulęcina), co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 80-83, 137-141, 446)

Analiza rzetelności danych zawartych w sprawozdaniach kwartalnych ZUK i informacji uzyskanych z ZUK o ilości odebranych nieczystości ciekłych wykazała, że dane te były inne, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 87-92, 125-127, 137-141, 672)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

1. Dane zawarte w sprawozdaniach, o których mowa w art. 90 ust. 1 *u.c.p.g.*, składanych przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania

²⁷ Uchwała Nr VIII/39/2011 Rady Gminy Krzeszyce z 29 czerwca 2011 r.

²⁸ Z dniem 9 maja 2018 r. zakończył działalność jeden podmiot.

zbiorników bezodpływowych nie były przez *Urząd* weryfikowane, pomimo, iż w 10²⁹ z 32 z nich - w toku kontroli NIK - ujawniono niekompletne dane, tj.: brak wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem przedsiębiorca zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły, podczas gdy obowiązek taki wynikał z art. 9o ust. 4 *u.c.p.g.* W wykazach zamieszcza się imię i nazwisko albo nazwę oraz adres właściciela nieruchomości, a także adres nieruchomości.

W żadnym z ww. przypadków nie zostało wystosowane, do podmiotu, który przekazał sprawozdanie, wezwanie do jego uzupełnienia lub poprawienia, o którym mowa w art. 9p ust. 2 *u.c.p.g.*, ani nie naliczono kar określonych w art. 9xb tej ustawy.

(akta kontroli str. 137-141, 189-204, 235-236, 239-240, 646-653)

Wójt wyjaśnił m.in, że *Urząd* (...) posiada wszystkie sprawozdania kwartalne, a brakujące wykazy dotyczyły sprawozdań Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Sulęcinie Sp. z o.o. w zakresie znikomej ilości ścieków tj. 4 m³ i 2 m³ na kwartał. *Urząd* już otrzymał brakujące wykazy i sprawozdania są kompletne. Z wykazu wynika, że była to usługa dotycząca jednej posesji. ZUK jako nasz gminny zakład budżetowy, który nie posiada odrębnej osobowości prawnej i realizuje zadania własne gminy na bieżąco prowadzi stosowne wykazy.

I dalej *Wójt Gminy Krzeszyce* zdaje sobie sprawę że nie wszystkie zadania są realizowane z najwyższą dokładnością z powodu braków osobowych i finansowych, ale zapewnia, że wszystkie ujawnione nieprawidłowości zostaną możliwie szybko naprawione.

(akta kontroli str. 528-532)

Ww. wyjaśnienia są w sprzeczności ze zgromadzamy materiałem w tym zakresie. Z przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz z informacji zamieszczonej na druku sprawozdania kwartalnego wynika m.in., że do sprawozdania należy dołączyć wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem przedsiębiorca zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły. Tymczasem z przedłożonych dokumentów wynika, że ZUK załączył nie wykazy osób z którymi zawarł lub rozwiązał umowy, ale zestawienia w zakresie odebranych z poszczególnych posesji (nieruchomości) ilości ścieków. Natomiast podmiot z Sulęcina w dniu 17 maja 2021 r. przesłał na maila pracownika *Gminy* informację, co do osoby od której odebrał nieczystości płynne, ale bez jednoznacznego wskazania czy jest to osoba z którą zawarł umowę, czy umowa uległa rozwiązaniu lub wygasła.

(akta kontroli str. 137-141, 189-204, 235-236, 239-240, 557-564)

2. Zawartość składanych przez ZUK sprawozdań, o których mowa w art. 9o ust. 1-4 *u.c.p.g.*, nie była weryfikowana, a dane były inne. I tak np. ZUK wykazał ilość ścieków na podstawie sprawozdań kwartalnych w 2019 w ilości 6.758,60 m³, podczas gdy zgodnie z informacją dla NIK wykazał 7.041,50 m³, natomiast w 2020 r. ilość ścieków na podstawie sprawozdań kwartalnych wyniosła 7.035,80 m³, podczas gdy zgodnie z informacją dla NIK wykazano 7.378,06 m³.

²⁹ W przypadku przedsiębiorcy z Sulęcina brak wykazu za II kw. 2020 r. i IV kw. 2020 r. oraz w przypadku ZUK brak wykazu za I, II, III i IV kwartał 2019 r. i 2020 r.

Według p.o. Kierownika ZUK różnica w ilości odebranych nieczystości płynnych wynika z błędnego zliczenia danych oraz z braku doliczenia wywozu z przepompowni ścieków podczas usuwania awarii.

(akta kontroli str. 87-92, 125-127, 137-141, 189-204, 646-653)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK negatywnie ocenia egzekwowanie przez Gminę przestrzegania obowiązków od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Podjęto uchwałę dotyczącą warunków jakie muszą spełniać przedsiębiorcy ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Przedsiębiorcy posiadający zezwolenia na świadczenie ww. usług generalnie terminowo składali kwartalne sprawozdania, jednak w okresie objętym kontrolą nie weryfikowano rzetelności danych zawartych w złożonych przez nich sprawozdaniach.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Przypisanie zadań w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, pomiędzy pracowników oraz doprecyzowanie kompetencji Urzędu i Zakład Usług Komunalnych w zakresie gospodarki ściekowej. Uwzględnienie w regulaminie organizacyjnym Urzędu wszystkich zadań umożliwiających skuteczne realizowanie przez Gminę obowiązków wynikających z *u.c.p.g.*
2. Uaktualnienie i rzetelne prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w tym w formie umożliwiającej przekazywanie informacji w postaci elektronicznej, umożliwiającej wykonywanie na jej podstawie kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.
3. Dokonanie korekty danych w sprawozdaniu M-06 za 2019 r.
4. Egzekwowanie składania oraz weryfikowanie rzetelności i terminowości sprawozdań kwartalnych sporządzanych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w tym zakresie podejmowanie nakazanych prawem działań
5. Podjęcie działań w celu:
 - egzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia umowy na wywóz nieczystości ciekłych;
 - przeprowadzania kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników;
 - wydawania decyzji w sprawie wywozu zastępczego nieczystości wobec wszystkich właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie realizują obowiązku ich opróżniania.
6. Odbieranie nieczystości ciekłych od mieszkańców Gminy i transportowanie do punktu zlewnego pojazdami przystosowanymi w tym celu, zarejestrowanymi z aktualnymi przeglądami i obowiązkowym ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej.

7. Zorganizowanie opróżniania zbiorników bezodpływowych w sytuacji stwierdzenia braku umów i dowodów świadczących o ich nieopróżnieniu z wymaganą częstotliwością.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie³⁰ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 29 czerwca 2021 r.

Kontroler
Dariusz Obierzyński
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis

³⁰ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.